

Probiotyki, prebiotyki i żywność probiotyczna

Probiotyki – prozdrowotne szczepy głównie bakterii kwasu mlekowego.

Najwięcej szczepów probiotycznych pochodzi z następujących rodzajów i gatunków bakterii:

• ***Lactobacillus***

- *acidophilus*
- *casei*
- *paracasei*
- *rhamnosus*

• ***Bifidobacterium***

- *bifidum*
- *breve*

Definicja probiotyków wg Schrezenmeira i de Vrese'a (2001 r.):

„Probiotykiem jest preparat lub produkt zawierający **wystarczającą ilość żywych, zdefiniowanych mikroorganizmów w określonej liczbie**, które zmieniają mikroflorę w odpowiednich segmentach organizmu gospodarza i dzięki temu wywierają korzystny wpływ na jego zdrowie”.

Podstawowe kryteria, jakie muszą spełniać probiotyki **(bezpieczeństwo)**

- pochodzenie od ludzi,
- izolowane z przewodu pokarmowego zdrowych osobników,
- historia bezpiecznego stosowania,
- brak informacji o powiązaniu z chorobami infekcyjnymi serca lub przewodu pokarmowego,
- brak zdolności rozszczepiania kwasów żółciowych,
- brak genów oporności na antybiotyki zlokalizowanych na elementach niestabilnych.

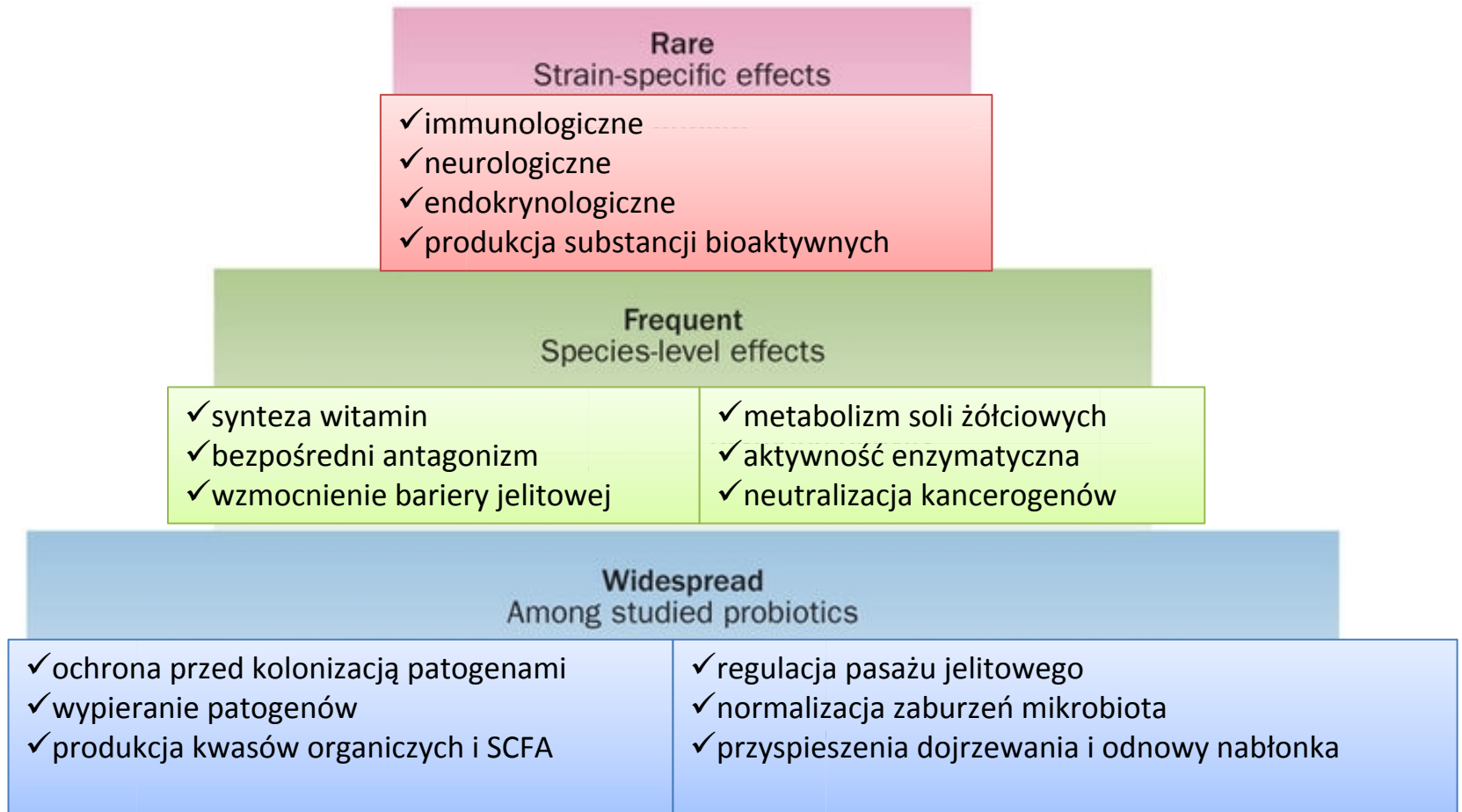
Podstawowe kryteria, jakie muszą spełniać probiotyki **(funkcjonalność)**

- konkurencyjność w stosunku do mikroflory zasiedlającej ekosystem jelitowy,
- aktywność antagonistyczna w stosunku do patogenów, takich jak: *Salmonella* spp., *Listeria monocytogenes*, *Helicobacter pylori*, *Clostridium difficile*,
- zdolność do przeżycia, wzrostu i aktywności metabolicznej w miejscu przeznaczenia,
- **odporność na sole żółci,**
- **odporność na kwasowość soku żołądkowego,**
- odporność na bakteriocyny, kwasy i inne związki antagonistyczne produkowane przez endogenną mikroflorę zasiedlającą ekosystem jelitowy,
- zdolność trwałego przylegania (adhezji) do nabłonka i kolonizacji określonych miejsc w organizmie człowieka lub odpowiednio długi czas przeżycia.

Podstawowe kryteria, jakie muszą spełniać probiotyki (przydatność technologiczna)

- łatwość produkcji dużej ilości biomasy, wysoka produktywność hodowli,
- odporność na procedury utrwalania starterów (zamrażanie, liofilizacja, przechowywanie),
- żywotność i stabilność pożądanych cech bakterii w czasie przechowywania i dystrybucji produktów probiotycznych,
- wysoka przeżywalność przechowalnicza bakterii w gotowym produkcie,
- zapewnienie pożądanych cech sensorycznych gotowych produktów,
- odporność na bakteriofagi,
- genetyczna stabilność.

Właściwości probiotyków

Definicja prebiotyków wg Gibsona i Roberfroida (1995 r.):

„**Prebiotyki** to nietrawione przez człowieka substancje, które mają korzystny wpływ na organizm poprzez **selektywną stymulację wzrostu i/lub aktywności jednego lub ograniczonej liczby gatunków bakterii w okrężnicy**, co prowadzi do poprawy zdrowia gospodarza”.

Podstawowe kryteria, którym muszą odpowiadać prebiotyki:

- nie powinny ulegać trawieniu przez enzymy przewodu pokarmowego,
- powinny wywierać dobroczynny wpływ na zdrowie pacjenta,
- powinny być łatwe do uzyskania w skali przemysłowej,
- **powinny przyczyniać się do zwiększenia liczby bakterii fermentacji mlekowej w przewodzie pokarmowym, głównie *Bifidobacterium*, oraz hamować wzrost gnilnej mikroflory jelitowej należącej do *Enterobacteriaceae* i *Clostridium* sp.**

Główne substancje prebiotyczne:

- fruktooligosacharydy (FOS),
- mannanooligosacharydy,
- galaktooligosacharydy,
- transgalaktooligosacharydy.

Pierwszym naturalnym prebiotykiem w diecie są oligosacharydy pokarmu kobiecego (tzw. czynnik bifidogeny).

FOS to głównie:

- inulina (naturalnie występuje w większych ilościach w cebuli, czosnku, **cykorii**, bananach),
- oligofruktoza.

Probiotyki + Prebiotyki = Synbiotyki

Nazwa **synbiotyki** pochodzi od zjawiska **synergizmu** – w tym przypadku opisującego silniejsze kompleksowe oddziaływanie na naturalną mikroflorę bakteryjną układu pokarmowego dzięki połączeniu probiotyków z prebiotykami w porównaniu z indywidualnym oddziaływaniem każdej z grup.

Przegląd produktów probiotycznych

Korzyści wykorzystania produktów mlecznych jako nośników probiotyków

1. naturalne występowanie bakterii mlekowych
2. wysoka liczba żywych bakterii w porcji produktu (1g produktu = 10^{10} bakterii)
3. dodatkowa wartość żywieniowa białka
4. buforowanie treści żołądka – lepsza przeżywalność bakterii podczas pasaż
5. obecność laktozy stymuluje wzrost bakterii mlekowych i probiotycznych
6. korzystniejsze dla przeżywalności bakterii warunki przechowalnicze (chłodzenie i stosunkowo krótki czas trwałości produktów mlecznych)
7. akceptacja przez konsumentów obecności żywych bakterii w produktach mlecznych i rozumienie ich zdrowotnej roli

Przegląd produktów probiotycznych

1. Produkty mleczne

- a) napoje fermentowane
- b) lody jogurtowe
- c) sery dojrzewające

2. Przetwory mięsne

3. Wyroby czekoladowe i desery

4. Produkty płynne (soki, napoje)

- a) niefermentowane napoje owocowe
- b) fermentowane soki owocowo-warzywne

rekomendacje

Table 6 Evidence-based lists of probiotic products and their associated benefits. Both lists have been funded by unrestricted grants from commercial entities

Organization	Title	Reference
European Society of Primary Care Gastroenterology	<i>Consensus Guidelines on Probiotics</i>	http://espcg.eu/wp-content/uploads/2013/09/ENGLISH-LEAFLET-ESPCG-2013-Consensus-Guidelines-on-Probiotics.pdf
Global Alliance for Probiotics	<i>Clinical Guide to Probiotic Supplements Available in Canada</i>	http://www.probioticchart.ca/
	<i>Clinical Guide to Probiotic Supplements Available in the United States</i>	http://usprobioticguide.com/

Preparaty probiotyczne dostępne na polskim rynku - wnioski z badań

Polish Journal of Microbiology
2016, Vol. 65, No 1, 97-104

Assessment of the Microbiological Status of Probiotic Products

ANNA ZAWISTOWSKA-ROJEK^{1,2}, TOMASZ ZARĘBA¹, AGNIESZKA MRÓWKA¹ and STEFAN TYSKI^{1,2}

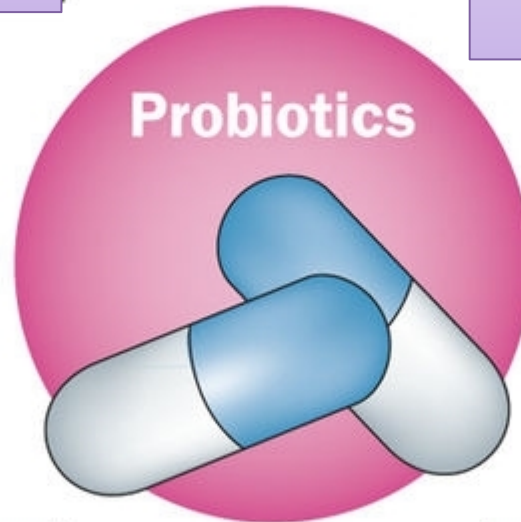
- Brak deklaracji gatunków bakterii,
- Obecność innych gatunków niż zadeklarowane
- Znaczna różnica w liczebności (32-78%) szczepów probiotycznych w okresie deklarowanym (pomimo przechowywania we wskazanych warunkach)
- Wysoka zmienność liczebności w różnych partiach danego produktu
- Liczebność szczepów probiotycznych w niektórych produktach poniżej zadeklarowanej wartości

Naukowcy...

...chcą prowadzić badania o dużym znaczeniu dla społeczeństwa

Przedsiębiorcy...

...chcą wysokiej jakości, dobrze przebadanego produktu, którego sprzedaż przyniesie im korzyści finansowe

Konsumenci...

...chcą rzetelnych informacji, aby móc podjąć świadomą decyzję

Urzędnicy...

...chcą chronić konsumentów przed podawaniem błędnych informacji